

בדרונו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

בס"ד
פרשת לך לך
גיליון ע"ר
שנה ו'
מרחשוון תשפ"ה

טל ומטר לברכה - שו"ת עם רביה"ק בדיני שאלת הגשמים

נכתב ע"י תלמידו המסיב הגאון רבי נפתלי צבי זינברג ע"ה, נלב"ע ער"ח מרחשוון תשפ"ה

ביקש טו"מ קודם ז' מרחשוון

כתב רבינו זצוק"ל בקונטרס הזכרונות (סימן ח' אות פ"ב) שמעתי שר"ש גרינימן ז"ל אמר בשם מרן החזו"א זצ"ל שהאומר טו"מ משמיני עצרת עד ז' חשוון חוזר, וביאר רבינו זצ"ל טעמו שאע"פ שזמן זה ראוי לגשמים ורק משום עולי רגלים החוזרים לבתיהם לא תיקנו לשאול בו גשמים, כדאי בתענית (י"א), מ"מ כך נתקן מטבע התפילה בימים אלו, שלא לשאול בהם טל ומטר (דרך שיחה ח"ב עמוד רנ"א).

כתב רבינו זצוק"ל בקונטרס הזכרונות (סימן ח' אות פ"ב) שמעתי שר"ש גרינימן ז"ל אמר בשם מרן החזו"א זצ"ל שהאומר טו"מ משמיני עצרת עד ז' חשוון חוזר, וביאר רבינו זצ"ל טעמו שאע"פ שזמן זה ראוי לגשמים ורק משום עולי רגלים החוזרים לבתיהם לא תיקנו לשאול בו גשמים, כדאי בתענית (י"א), מ"מ כך נתקן מטבע התפילה בימים אלו, שלא לשאול בהם טל ומטר (דרך שיחה ח"ב עמוד רנ"א).

והביא רבינו שכי"ז שלא כהחיי אדם וגם המשני"ב לא הביאו (כעת לא מצאתי בחיי אדם), ואמר רבינו זצ"ל שדברי גדולי האחרונים החיי אדם והדרך החיים והפמ"ג והגרעק"א שכתב המשני"ב שאנו נמשכים אחריהם בדרך כלל, מ"מ אם לא הביא המשני"ב דבריהם הוא משום שאינו סובר כן.

והביא רבינו שכי"ז שלא כהחיי אדם וגם המשני"ב לא הביאו (כעת לא מצאתי בחיי אדם), ואמר רבינו זצ"ל שדברי גדולי האחרונים החיי אדם והדרך החיים והפמ"ג והגרעק"א שכתב המשני"ב שאנו נמשכים אחריהם בדרך כלל, מ"מ אם לא הביא המשני"ב דבריהם הוא משום שאינו סובר כן.

ועי' בביאור הלכה סימן קי"ז ס"ק ב' בד"ה הצריכים למטר שכתב אם שאל קודם ז' במרחשוון יצטרך לחזור בתורת ודאי כי לא נתקן גשם לפני ז' במרחשוון, ועי' בשערי תשובה ס"ק י"ז בשם שלמי ציבור שאם ביקש במנחה גשם לפני הלילה שמתחילים לבקש הגשם צריך לחזור ולהתפלל.

והביא רבינו שכי"ז שלא כהחיי אדם וגם המשני"ב לא הביאו (כעת לא מצאתי בחיי אדם), ואמר רבינו זצ"ל שדברי גדולי האחרונים החיי אדם והדרך החיים והפמ"ג והגרעק"א שכתב המשני"ב שאנו נמשכים אחריהם בדרך כלל, מ"מ אם לא הביא המשני"ב דבריהם הוא משום שאינו סובר כן.

ועי' בביאור הלכה סימן קי"ז ס"ק ב' בד"ה הצריכים למטר שכתב אם שאל קודם ז' במרחשוון יצטרך לחזור בתורת ודאי כי לא נתקן גשם לפני ז' במרחשוון, ועי' בשערי תשובה ס"ק י"ז בשם שלמי ציבור שאם ביקש במנחה גשם לפני הלילה שמתחילים לבקש הגשם צריך לחזור ולהתפלל.

בקשת טו"מ במתפלל מעריב מפלג המנחה של ז' מרחשוון

היה שנים שרבינו היה אומר צ' פעמים ותן טו"מ להרגל לשונו, והיה עושה זה בנסיעות לסנדקאות ומנה פרקי האצבעות לידע כמה פעמים אמר, אבל למעשה אמר שהפסיק לנהוג כן כי ראה שבמציאות אין לו הרגל לשון, וכה"ג שלא הורגל י"ל דלא מהני וכמש"כ בדעת נוטה (סי' קע"ה) וכן בס' להדבק (שם).

מי שמתפלל מעריב מפלג המנחה בז' מרחשוון, השיב רבינו זצ"ל דדינו כמתפלל בערב וביקש טו"מ, ואם טעה צריך לחזור (עזרת אליעזר בראשית עמוד כ"ז), ומה שטענו שעדיין לא הגיע אחרון שבישראל לנהר פרת.

אמנם במה שבלא"ה אין חוזרין כמוריד הגשם בזה אמר שמרגיל לשונו כי בכה"ג אין חשש תקלה כי בלא"ה אינו חוזר, ובספק אם הורגל לשונו יש לחזור ולהתפלל בתורת נדבה (לגשמים בעתם שם וכ"כ באשי ישראל פכ"ג הערה קל"א וע"ש הערה קל"ו דאיי"צ שיאמר כל הצ' פעמים ברציפות).

[ודקדקו מלשון השו"ע סי' קי"ז ס"א שלגבי חו"ל כי ומתחילין לשאול מטר בחוצה לארץ בתפילת ערבית של יום ס' אחר תקופת תשרי ובארץ ישראל כי מתחילין לשאול מליל ז' במרחשוון, אמנם עי' במהדורת פרידמאן דג"י השו"ע היה מתחילין בחו"ל בתחילת ערבית]

דעת רבינו דה"ז במתפלל ערבית דר"ח מבעוד יום דקאי תפילתו על הלילה ושפיר אומר ביום ראש החדש הזה, ויתקבל תפילתו עם תפילות מעריב של ציבור ולא יזיק בזה לעולי רגלים, (כאיל תערוג תפילה עמוד קס"ח וע"ש שכן דעת מרן הגר"י קרליץ זצ"ל מובא בנתיבות ההלכה ל"ג עמוד ר"ח)

הרגל לשון בשומע כעונה ובדרך שירה

כתב לי רבינו זצ"ל (וי' במרחשוון אות ו) דלא מהני להרגיל לשונו באמירת ותן טו"מ רק אם אומר בפה ולא בשומע כעונה, וכן נראה בשע"ת (סי' קי"ד סט"ו) דרק בש"ץ אמרי' דמצטרף מה שאומר בחזרת הש"ץ ולא אצל השומעים.

לומר ותן טו"מ בקול באמצע שמו"ע

וכשאמרו לרבינו זצ"ל שהיה מנהג בישיבה בנובהרדוק בש"ת לשורר בניגון מיוחד בו היו שרים תשעים פעמים את ברוך עלינו, וכן ידוע בשם מרן הסטייפלער זצ"ל, הביט רבינו זצ"ל בחיוד ואמר אני לא יודע אם זה מועיל, ושאלו למה לא, ואמר רבינו זצ"ל כי הם התרגלו לומר את זה בשיר ולא בתפילה, דאמירת ותן טו"מ צ' פעם מהני רק כשיהיה עי"ז הרגל לשון, ויתכן דמה שאומר דרך שירה אינו הרגל לשון לאמירתו דרך תפילה (להדבק ח"ב עמוד קצ"ג).

נשאל רבינו זצוק"ל, אם מותר להגביה קולו באמירת טו"מ או יעלה ויבא באמצע שמו"ע להזכיר הציבור, והשיב יש מקילין, (דעת נוטה תפילה סי' קמ"ו וע"ש בהערות ממה שהביא רבינו בקונטרס הזכרונות (סי' ח' אות י"ט) שמרן החזו"א אמר דאי"ז דרך ארץ למי שעומד באמצע שמו"ע שיכריז בקול רם טו"מ להזכיר הציבור, אבל אין איסור בדבר.

ובמכתב (ח' מרחשוון תשע"ו) כתב לי רבינו במי שמתפלל במבטא תימני והרגיל עצמו במבטא רגיל דמהני. והשיב (אות ב) דמי שלא התפלל לי יום לא נעקר בכך הרגל לשונו, ולענין מי שמתפלל בסדור שנדפס רק טו"מ האם מהני שלא יחזור מספק כי לי רבינו זצ"ל (י"ט מרחשוון תשע"ו אות ה) דתלוי ברגילותו.

ולמעשה אמר רבינו זצ"ל שהעולם מיקל בזה, וכן מובא שם תשובה שכי' המנהג להקל (אע"פ שיש מחמירים), ועי' בס' שמענו כן ראינו (פ"ו סי' ס"ט), ובקו' הזכרונות ממרן החזו"א (שם) הביא רבינו זצ"ל מסי' צרור החיים לתלמיד הרשב"א (עמוד ט"ו)

חזר לברך עלינו ואח"כ נזכר שכבר בקש מעיקרא טו"מ

אם אחרי רצה הסתפק אם אמר ותן טו"מ ומספק חזר בתוך לי יום שאחרי ז' מרחשון לברך עלינו, ושוב נזכר שכבר אמר מעיקרא כדין, **כתב לי רבינו זצ"ל במכתב שימשיך מברך עלינו ואילך כיון שכבר עקר מרצה** [וכן היה לו לנהוג מחמת ספק משא"כ בנידון מי שחזר לברך עלינו שלא כדין].

...

חזר בטעות לשמע קולינו

מי ששכח לומר ותן טו"מ ונזכר אחר שמע קולינו, וחזר לשמע קולינו, כתב רבינו זצ"ל, **דאף שלכתחילה יש לו לחזור לברך עלינו, מ"מ בדיעבד אינו מעכב**, (דעת נוטה תפילה ס"י ק"צ).

...

יאמר בשמע קולינו טו"מ לפני תחנונים

נשאל רבינו זצ"ל במי ששכח לומר טו"מ בברך עלינו דיש לו תשלומין בשמע קולינו, ורגיל לומר בקשות בשמע קולינו, האם יקדים הבקשות לטו"מ ויסמך הטו"מ לכי אתה שומע, והשיב **יאמר טו"מ תחילה**, (שאלת רב ב' ח"ב פ"י ס"י"ח וכו' הטעם דטו"מ בא חובה וגם שמא ישכח).

המשיך כמה ברכות וחזר לברך עלינו

מי ששכח לומר ותן טל ומטר, ונזכר בברכת ולירושלים עירך, וחשב שצריך לחזור לברך עלינו וחזר, והתחיל ברך עלינו ותקע בשופר, ונזכר שהדין הוא לומר בשמע קולנו, **הורה רבינו זצוק"ל שיפסיק מיד וימשיך ולירושלים עירך דשם מקומו, ויאמר בשומע תפילה כמי שלא אמר ברך עלינו** (לגשמים בעתם עמוד רמ"ב).

...

שאל טו"מ בקיץ בשמע קולינו

שמעתי מרבינו זצ"ל, דדוקא באומר ותן טו"מ בקיץ בברך עלינו חוזר כי מקלקל מטבע של ברכה במה שמבקש שם דבר שהוא קללה בימים אלו, אבל אם אמר בשומע תפילה ותן טו"מ בקיץ, ה"ז כמבקש קללה על חבירו בשומע תפילה או בשאר ברכות **דאע"פ שיש לו עון בדבר, מ"מ אין נחשב קלקול המטבע של ברכה**. וכן שמעתי מרשכבה"ג מרנא ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן זצוק"ל.

ויש ראייה לדבר מבני נינוה (תענית י"ד ב' שו"ע ס"י קי"ז ס"ב) שאמר להם רבי דאף שצריכים גשמים אין להם לבקש בברך עלינו בקיץ רק יכולים לבקש כיחידים בשומע תפילה.

דבריהם הם זכרונם - ככלות השנה לסילוקן של רבינו מרן ראש הישיבה הגרב"מ אזרחי זצוק"ל

מתוך משאו במעמד אדיר הקבלת פני רבו לרביה"ק שנערך בשכונת נווה יעקב במעמד גדולי ישראל ורבני השכונה - סוכות תש"פ

עם נושע בה' הוא רק שהקב"ה מגן ישעך, גם אם יכחשו אויביך לך, אבל סוף כל סוף ואתה על במותימו תדרוך.

איך נקראים עם ומהו עם, פלא פלאות תסתכלו שם בירושלמי על המקום, מהו עם נושע בה', אומר הירושלמי, בשביל שהם לעי באורייתא, זה נקרא עם נושע בה'.

היסוד של עם נושע בה' והקיום של עם נושע בה' זה הלעי באורייתא, זה שהוא ספוג תורה, מי עוד ספוג תורה? תסתכלו על הבמה, זה תלמדו, זה נלמד, אין רגע בלי תורה, אין רגע, כתוב שם לעי באורייתא ונטרי פיקודייהו, איפה יש הלעי באורייתא, ואיפה הנטרי פיקודייהו, זוהי קבלת פני רבו ברגל.

אין עם שנשאר על במתי ארץ, רק עם ישראל, הקב"ה משאיר אותו, הוא מגן ישעך, למה? **מפני שיש לעי באורייתא מפני שיש נטרי פיקודייהו**, זוהי השייכות הישירה לכל הפשטים, צריך איפה עכשו להתרכז ולקבל קבלות של לימוד התורה, של התמדה, של שקיעות בתורה, **אין לנו מישהו מלמד יותר, כל המציאות הזאת יאריך ימים ויעזור לו ה' בבריאות ולעילא ובשמחה רבה, מרן שר התורה.**

הוד כבוד מרן שר התורה רבם של כל ישראל, כבוד המרא דאתרא, כבוד רבני הקהילות, כבוד כל בני התורה שנמצאים כאן, כבוד כל הקהל הקדוש הזה.

אנו נמצאים במעמד מיוחד של הקבלת פני רבו ברגל, לפי דעת הרבה מן הראשונים המצווה של הקבלת פני רבו ברגל באה כדי ללמוד מהרב את ההלכות והנהגות הראויות שצריך לחדש ולחזק ברגל,

מה נלמד מהרב הגדול הזה שלנו, מה נלמד ממרן שר התורה, מה נלמד מגדול מרבן שמו, אבל מה לא נלמד ממנו, **כולו לימוד!**, ולא רק, אני רוצה להסביר אנו נקרא בתורה בעזר ה' יתברך אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בהשם, מגן ישעך, ואשר חרב גאוותך, ויכחשו אויביך לך, ואתה על במותימו תדרוך, עם נושע בה'.

מי לא נושע בה'? מה ההדגשה של עם נושע בה'? זה בשם של העם? מה פירוש כמו שיש עם ישראל יש עם נושע בה', רבותי עם נושע בה', תראו מה קרה עם כל העמים איפה הם הכפתורים... ועם ישראל הנצח שלו לא ישקר, עם שנושע בה' אין.

נא להמשיך להעתיר בתפילה ובתחנונים ולקרוע שערי שמיים

לרפואת תלמידו ומקורבו של רביה"ק מרן זצוק"ל - הרה"ג רבי מיכאל אריה בן פרומא שטיגל שליט"א אשר נמצא במצב קשה מאד

מעמד תפילה לרפואתו בעש"ק בשעה 2 בצהריים בבית רביה"ק זצוק"ל, ולאחריו חלוקת מיני מתיקה לילדים

ברכת מזל טוב שלוחה לידיד המכון ומגדולי מזכי הרבים בתורת רבינו הקדוש מרן זצוק"ל - הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס גם אני אודך, וש"ס. לרגל אירוסי ביתו עם החתן הבה"ח צבי מרדכי חיים בלינדר נ"ו